

társadalmi közösségben ez lehetséges - a történelmi tényezők átalakító ereje, melyek eredménye a mai magyar örménység. A szellem lassú kialakulásának törvényszerű tünetei, hogy a mindegyre apadó öntudatból előbb a komplikáltabb grammatikai formák és összetételek lépnek ki, azután a kevésbé komplikáltak egészen a legegyszerűbb, legprimitívebb őskifejezésekkig, egy népfaj szimbolikus halálában is ugyanazokkal a törvényszerűségekkel járnak. A fogalmak után következnek a képzetek, ezek után az igék s legvégül maradnak az indulatszavak és indulathangok a pusztulásnak induló agyszervezetből, miután már előzőleg a komplikáltabb szellemi munka feltételei egyenként megszűntek. Az örmény faj átalakulásában is így maradtak ki rendre egyes tulajdonságok, míg végül a faj, mint etnografiai fogalom, eltűnt. A népnyelvben ezt az érdekes formációt most lehet leginkább kimutatni a maga roncsolt, minden harmadik-negyedik szavában magyarral kevert állapotában. A faj történelmi életében pedig azokkal a járulékokkal, melyek egy nép csontvázának speciális izomrendszerét alkotják. A magyarrá való alakulás főbb bázisai és mozzanatai voltak: a régi vallás elhagyása, a nemzeti (örmény) viselet mellőzése, a magyar nyelv elsajátítása, a magyar műveltség felvétele, miknek ellenében a másik oldalon a faji tulajdonságok ugyanannyi feláldozása.

A primitív, őslleki vonások egyes elemei, a szokások, ösztönök stb. véglegesen majd csak akkor mosódnak el, ha a hagyomány, a származási tudat és az évszázados fejlődés minden nyoma végleg eltűnik az egyetemes felolvadásban. Ezt a még hátralévő s amúgyis magától végbemenő processzust siettetni azonban már nem állami érdek, sőt egyáltalában nem érdek. A faj megbízhatósága, hazafias volta a történelmi élet nagy válságaiban állotta ki a próbát s ha politikai törekvéseiben, értelmi életében a magyarság eszményeit mindig magáénak vallotta, hivatásának legnagyobb mértékben megfelelt.

Majd ha a munkát, mely rájuk még vár, szellemi és társadalmi téren a magyar kultúra emelésére elvégezték, akkor az asszimiláció utolsó mozzanatait is siettetjük, de amíg történelmük, nyelvük, etnográfiauk, ipari, kereskedelmi életük és társadalmi szervezetük gazdag dokumentumait és tanulságait egybe nem szedték és számba nem adták, addig magyar nemzeti érdek, hogy a faj élete mesterséges úton is meghosszabbíttassék, hogy ezt a nagy kultúrmunkát a magyarság számára befejezhesse. Ha múzeumokat akarnak alapítani, intézményeket létesíteni, csak hadd csinálják, magyar törekvések dicsőségét fogják intézményeik hirdetni s egyházi szervezeteiknek is, ha majd elkövetkezik az idejük, az lesz hivatásuk, hogy legelsőnek és lehangosabban követeljék - a magyar oltárnyelvnek az örmény templomokba való behozatalát.

dr. Bányai Elemér (Zuboly)
(Pesti Napló 1905. augusztus 27.)

"Sapientia sat!" - mondja a régi latin szólás: a bölcsnek elég ennyi, az okos ennyiből is ért. Lapunk olvasói jól ismerik Zubolyt, a szamosújvári származású magyarörmény újságíró, dr. Bányai Elemért. Megdöbbenő sorai - és különösen az utolsó bekezdés következtetéseiire hívjuk fel az Olvasó figyelmét! - gondolkodásra, cselekvésre is készítenek.

Hiszen azóta is - újabban különösen - azzal a feladattal birkózunk, hogy megőrizzük örmény származástudattal terhelt (?), áldott (?) magyarságunkat. S ne feledjük: nehéz, de értékes dolog egnél több örökséget, kultúrkinccset tudni a magunkénak.

*****

Kulturális hírek

November 17-18-án zajlott Gödöllőn, a Szent István Egyetemen az Európai Kisebbségek Nemzetközi Kulturális Konferenciája "Együttélés Európában - 2000, a kisebbség mint kulturális egység viszonya a többség kultúrájához" címmel, amelyen részt vett az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület elnöke, dr. Issekutz Sarolta is.

A Habsburg Ottó fővédnökségével megrendezett kétnapos konferenciát *Dr. Visy Zsolt*, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma helyettes államtitkára, mint az "Európa: közös örökségünk kampány" Magyar Koordinátori Bizottságának vezetője nyitotta meg.

Ezután a hazai és erdélyi előadókön kívül olasz, svájci, finn, észt, mordvin, moldvai, ukrán, cseh, baszk, bosnyák, macedon, szlovén, német, dán, belga és román tudományos előadásokat hallhattunk.

Különösen *Josef von Komlóssy*, az Európai Kisebbségek Föderális Uniójának alelnöke (Svájc) előadása volt igen érdekes. Címe: Fennmaradhat-e egy kis etnikum a nemzetállam és a globalizáció között? Komlóssy válasza: igen, amennyiben a nemzetközi eszközök beépülnek a kollektív identitásba, ha állandóan megújításra kerülnek a törvényi szabályozások, valamint, ha megvalósul a folyamatos monitoring-rendszer, és a szankcionálhatóság.

Igen nagy érdeklődés kísérte az EÖGYKE elnökének ismertetőjét. *Dr. Issekutz Sarolta* ismertette egyesületünk és önkormányzataink kulturális tevékenységét, valamint bemutatta havilapunkat: a "Füzeteket", új könyveinket, örmény szertartású római katolikus hitéletünk problémáit, majd beszélt az erdélyi magyarörmény szervezeteinkkel folytatott, határon átívelő együttműködésről.

A rendezvény végeztével a közismerten szép gödöllői kastélyban szervezett kitűnő, magas színvonalú népitánc- és népzenei hangversenyt mutattak be a szervezők, amely után zárófogadás következett.

*****

Kolozsvárott, november 25-én az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület küldöttsége is részt vett az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület 115. éves, millenniumi, ünnepi közgyűlésén. A Protestáns Teológiai Intézet dísztermét zsúfolásig megtöltötték a Kárpát-medence közösségeinek képviselői, hogy megvitassák a határokon átnyúló magyar-magyar kulturális együttműködés feladatait az integrálódó Európában, kulturális önazonosságunk megőrzése érdekében.

Az Armenia Örmény-magyar Baráti Társaság megbízott elnöke, Bálintné Kovács Júlia beszámolójában ismertette szervezeteink együttműködését, az erdélyi szervezetek szövetségének jelentőségét, örmény gyökerű magyar kultúránk és hagyományaink ápolása során elért eredményeinket. Bemutatta a Második Egyházi Konferencia anyagait felölelő kötetet, valamint igen nagy sikert arató kiadványunkat, Gudenus János József: *Örmény eredetű magyar nemesi családok genealógiája c.* könyvünket.

Az ünnepi közgyűlésen számos neves tudós, művész kapott "Tiszteleti tag" címet, köztük *Veress István* professzor, illetve Bánffy Miklós-díjat az ugyancsak örménymagyar *Ferenczi István* színművész.

Ugyanekkor Kuún-Kocsárd-díjat adtak át *Zachoránszky Ibolyának*, a máramarosi Hollósy Simon Egyetel elnökének. Az EÖGYKE minden tagja nevében gratulálunk a díjazottaknak!

*****

Levél

Országos Örmény Önkormányzat
H-1052 Budapest, Deák Ferenc u.17.

Mellékelten megküldöm a 2000 október 1-én a XI. Orlay utca 6. szám alatti Örmény Templomban történt incidensről készített összefoglalómat szíves tájékoztatására.

Budapest 2000-10-11

Tisztelettel *Avanesian Alex* elnök

Kapják: Köztársasági Elnök

Miniszterelnöki Hivatal
Alkotmánybíróság
Legfelsőbb Bíróság
Dr. Paskai László O.F.M. bíboros, érsek
Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogok Országgyűlési Biztosa
Állampolgári Jogok Országgyűlési Biztosa
Külügyminisztérium
Igazságügyi Minisztérium
Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal
NKÖM Egyházi Kapcsolatok Államtitkársága
Nemzeti és Etnikai Kisebbségek Országos Önkormányzatai
XI. kerületi Országgyűlési képviselők

Feljegyzés

Az alábbi feljegyzést annak okulására írom le, hogy ma Magyarországon akár ily módon is lehet értelmezni a jelenlegi Kisebbségi Törvényt, illetve kihasználni annak hiányosságait, hogyan avatkozhatnak be szabadon idegenek, akár idegen állampolgárként, büntetlenül egy közösség életébe. Az eset 2000 október 1-én, Magyarország egyetlen Örmény templomában az Orlay utcában történt. Mint minden vasárnap, így elsején is 11 órakor kezdődött a mise Páter Vahan Hovagimian celebrálásával. Páter Vahan azzal a kéréssel fordult hozzám, hogy a mise után kb. 15-20 fő részére biztosítsuk a templom épületének megtekintését és minden egyéb kérdésben legyünk segítségükre. A mise kezdetére nagy létszámú, számunkra ismeretlen, eddig soha nem látott, nem örmény származású tömeg érkezett a templomba *dr. Issekutz Sarolta* (az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület) vezetésével. Mint később kiderült, zömmel román állampolgárságú magyarok, valamint az RMDSZ Kolozs megyei tagjai és vezetői jöttek el. A mise megkezdése előtt már feszült hangulat mutatkozott a megjelenteken, amit Issekutz asszony a helyszínen tovább fokozott cinikus megjegyzéseivel, kijelentéseivel ("nézzétek, ez mind a miénk!"). A mise 11 órakor elkezdődött. Körülbelül háromnegyed 12-kor három fiatalember jelent meg az ÖRMESTER Kft egyenruhájában. Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesületet keresték azzal, hogy itt, a XI. ker. Orlay u. 6.-ban egy zártkörű tanácskozás lesz és ennek biztosítására jöttek. Tájékoztattam őket, hogy ez Örmény Templom, jelenleg örmény mise folyik, és ez itt nem az Erdélyi Örmény Gyökerek székháza. Továbbá azt is közöltem, hogy sem mi, sem a pap semmilyen tanácskozásra engedélyt nem adunk. Ezután a jelenlevő egyháztanács tagjaival egyetértésben kihívtam a rendőrséget. A mise végére a templomban kaotikus állapot alakult ki. Az idegenek ordítóztatásától, az örmények elleni skandáló - uszítástól zengett a templom. A jelenlevő idős örmények inzultálása, lökdösése, megalázása közepette az uralkodó hang az volt, hogy, "ez itt mind a miénk!" Az örmény pap engedélye nélkül szavalatok hangzottak el az oltár előtt megszenteltelenítve a templom belsejét. Ekkor megjelent *dr. Csordás Eörs*, a Katolikus Érseki Hivatal irodavezetője. Miközben Páter Vahan Hovagimian az emeleten tartózkodott és történelmi ismertetőt tartott az érdeklődők számára, lent a templomban dr. Csordás Eörs az ott lévő tömeget vezényelve szavazásra szólított fel. "Akik magyarok, emeljék fel a kezüket." "Akik erdélyiek emeljék fel a kezüket!" Erre a lépésre információk szerint sem joga, sem felhatalmazása nem volt. Olyan kijelentések hangzottak el, miszerint az örmény nyelvű miséket meg kell szüntetni, nincs rájuk szükség. Ezt jeleztük Páter Vahan Hovagimiának, majd dr. Csordás Eörs és dr. Issekutz Sarolta feljöttek az irodába. Az irodában jelen voltak az egyháztanács képviselői, az Országos Örmény Önkormányzat képviselői és a rendőrség képviselője. Ekkor megdöbbentő eseményre került sor. Dr. Csordás Eörs ujjával fenyegette az örmény papot, szakadárnak, idegennek nevezte, valamint kijelentette, hogy ehhez a templomhoz nincs semmilyen köze. Az Örmény Templom a magyarok tulajdona és ő beosztásánál fogva jogosult a templomot az örményektől elvenni és a magyaroknak adni, sőt akár az örmény papot elküldeni. Korábban és most is dr. Issekutz Sarolta az úgymond római katolikus örmény

szertartás mindenek fölöttiségéről beszélt. Megjegyezni kívánom, hogy az Orlay utcában soha nem volt római katolikus örmény szertartás. Nem is lehetett, mert ilyen nem létezik, Örmény katolikus igen. Ezt követően dr. Csordás Eörs és Issekutz Sarolta távoztak.

A közelmúltban Magyarországon járt *dr. Meszrop Krikorian* érsek úr, aki az európai, skandináviai és a magyarországi örmények érseke. Találkozott *dr. Semjén Zsolt* helyettes államtitkár úrral, *dr. Nanofszky György* főosztályvezető úrral a Külügyminisztériumban, parlamentbeli látogatásakor *dr. Szentiványi Istvánnal*, az Országgyűlés Külügyi Bizottságának vezetőjével, valamint ellátogatott Pannonhalmára, ahol *Várszegi Asztrik* főapát urat kereste fel.

Az örmény kereszténység felvételének 1700. évfordulója lesz 2001-ben. Reméljük, ez alkalommal Magyarországra látogat II. Garegin Katolikosz, az örmények pápája. Az anyaországban és a diaszpórában élő kb. 12-15 millió örmény 90%-a a Róma által is elismert Örmény Apostoli Egyházhhoz tartozik.

Ami az Orlay utcai templom tulajdonjogát illeti: bizonyítani tudjuk, hogy a XI. kerületi Orlay u. 6. szám alatti Örmény Templom építésének költségeit zömmel a portugáliai székhelyű Gulbenkian Alapítvány és sok más, a diaszpórában élő örmény állta. Sem a magyar állam, sem a Magyar Katolikus Egyház a templom építéséhez, majd a fenntartásához, működtetéséhez semmilyen állami, egyházi támogatást nem adott.

A Genocídiumnak nem sikerült teljesen kiirtani népünket. Az örmény identitásukat vállalók, az örmény közösséghez tartozók, a nyelvüket és szokásaikat megőrizni kívánók és tisztelők nem engedhetik, hogy a deklaráltan "magyarokká váltak", a dr. Issekutzi terminológia szerinti „magyarörmények”, az ország egyetlen örmény templomát megszenteltetésük, kisajátítsák, még akkor sem, ha ehhez dr. Csordás Eörs úr sajnálatos és értelmezhetetlen módon, bármiféle minőségben asszisztál is.

Az Amerikai Egyesült Államok Külügyi Bizottsága az elmúlt hetekben 24 igen 11 nem szavazattal a kongresszus elé terjesztette az örmény genocídium elismerésének Egyesült Államok-beli elfogadását.

Az egy hazában együtt, egymásért elv, a Szent Istváni alapokon nyugvó soknemzetiségű állam erejének hangsúlyozása nem lehet csupán szólam a Millennium évében. A magyarországi örménység vallásához, templomához, örmény identitásához mindenáron ragaszkodik.

*****

Egyetlen kérdés

Örömmel olvastuk országos elnökünk "Feljegyzését" és teljesen azonosulunk végső mondataival. "Az egy hazában együtt, egymásért elv.... nem lehet csupán szólam a Millennium évében. A magyarországi örménység vallásához, templomához, örmény identitásához mindenáron ragaszkodik."

Elragadó, hogy ő, mint az 1998. nyarán alapított Magyarországi Örmény Egyház nevű szekta alelnöke, képes azonosulni a magyarországi örménység 99%-ával, az örmény katolikusok akaratával, ragaszkodásával. Bár kissé furcsa, hisz ő akkor, két és fél évvel ezelőtt - ha volt is valaha katolikusként keresztelve -, excommunicálta magát ebből az egyházból. Tehát neki a katolikus egyházban sem jogai, sem kötelezettségei nincsenek. Sőt!

Jönnek is ilyenkor a kérdések:

- az örmény katolikus lelkész miért szektatagokat kért fel és mire? Saját híveitől tartott?
- milyen minőségben tartózkodott az Orlay utcai ingatlanban az országos elnök és képviselőtársai 2000. október 1-én délelőtt?
- melyik egyháztanács képviselői voltak jelen? (Az örmény katolikus egyháznak 1996 óta nincs törvényes egyháztanácsa!) Ha a szekta egyháztanácsa volt ott, ők milyen minőségben voltak jelen az örmény katolikus templom, múzeum és könyvtár irodájában ?